

Skriftlig Fremstilling - sådan

Guide til skriftlig fremstilling	1
Layout	3
Nyhedsartikel	4
Baggrundsartikel	5
Reportage	6
Portræt	7
Debat/Kommentar	8
Læserbrev	9
Klumme	10
Blog/Dagbog	11
Erindring	12
Essay	13
Brev	14
Novelle	15
Skrivemodeller	16
Genreoversigt	19

1.16. Der prøves i at

- forholde sig analytisk og reflekterende til tekster og andre udtryk fra forskelligartede medier,
- styre skriveprocessen fra idé til færdig tekst,
- udtrykke sig i en sammenhængende og disponeret form,
- skrive forståeligt, klart og varieret i teksttyper, der passer til situation og kontekst,
- udvikle og udvide ordforråd og begrebsverden,
- vise indsigt i sprogets spændvidde fra hverdagsprog til kunstneriske udtryksformer,
- beherske et sikkert sprog med korrekt stavning,
- kunne læse korrektur på egne tekster,
- anvende forskellige teksttyper, stilarter og de vigtigste regler for sprogrigtighed i forhold til målgruppen,
- anvende forskellige fremstillingsformer, fortælleteknikker og virkemidler,
- udtrykke tekstens hensigt, målgruppe og situation,
- layoute tekster så det fremmer kommunikation og
- anvende internettets muligheder bevidst og hensigtsmæssigt i relevant omfang.

Fra Vejledning til folkeskolens prøver i faget dansk, 9. klasse august 2018

Du er forfatteren der:

-der har styr på genren og dine kilder

-tilsætter krydderi til sin tekst

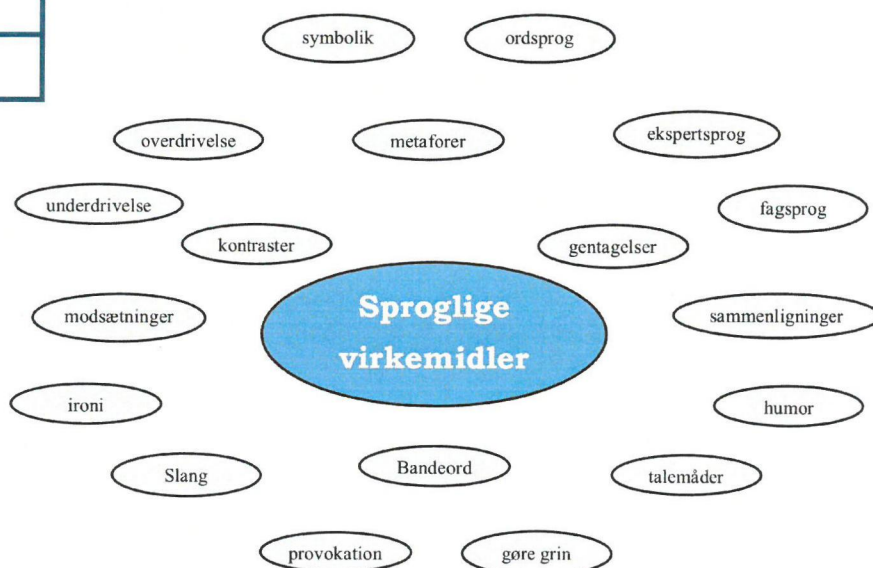
-gør teksten levende

-gøre opmærksom på noget

-leger med sproget

-læser korrektur

-laver et layout, der passer til genren og fremmer kommunikationen

GUIDE TIL SKRIFTLIG FREMSTILLING

1. TRIN

- Giv dig god tid til at læse alle emnerne godt igennem
- Vælg en opgave ud fra:
  - interesse, viden, kriblen i fingrene
  - ønske om mere viden – research
  - ønske om debat

2. TRIN

- Læs opgaven grundigt et par gange
- Gør dig helt klart hvad bliver du bedt om – står under titlen!
  - hvad er temaet for opgaven
  - hvilke informationer skal du finde
  - skal du holde dig til teksten alene
  - må du gå ud over teksten
  - sammenligning af tekster
  - fortolkning, vurdering, diskussion
- Er der flere afdelinger i opgaven, skal du skabe balance
- Alle afdelinger skal fylde lige meget!!
- MEN et kort resume er et kort resume!

**PAS PÅ!
INTERNETTET
ER EN
TIDSRØVER!**

3. TRIN

- Lav en brainstorm! Brug din viden om mindmap!
  - noter alle de ord, der kommer myldrende
  - inddel ordene i hold!
- Husk! at være kildekritisk, når du anvender internettet til at søge inspiration eller information.
- HUSK! du skal gøre teksten til din egen - ingen afskrift - INTET PLAGIAT!
- HUSK! KUN KORTE CITATER! og citat skal i citationstegn!
- Lav en disposition – køreplan – så du holder dine tanker samlet om emnet
- Bliv helt klar over GENREKRAVENE
- Hold dig til dispositionen, så det ikke bliver:
  - en snik-snak om dit og dat
  - en rodet fortælling
  - gentagelse på gentagelse
  - en løs overfladisk besvarelse

4. TRIN

- Indledning
  - skal præsentere emnet
  - hold dig til brede, generelle formuleringer
  - gå ikke i detaljer
- Afslutning
  - hold dig til brede, generelle formuleringer
  - lav en konklusion – en logisk slutning
  - med få ord gør du rede for den holdning, du er nået frem til
  - sammenfatning af hovedresultater – evt. en personlig vurdering

5. TRIN

- LAV ET FLOT LAYOUT, DER PASSER TIL GENREN OG FREMMER KOMMUNIKATIONEN!
- PRINT UD OG RET SÅ DIN KLADDE MED KUGLEPEN!
  - hvad er godt
  - mangler du noget – se dispositionen
  - er sproget korrekt
  - brug ordbog
  - tegnsætningen
  - er der for lange sætningskæder
  - er der fornuftige afsnit
  - er det samme tid – undgå at springe rundt i nutid/datid
  - direkte tale skal altid være nutid

6. TRIN

- RET STILEN PÅ DIN COMPUTER
- LAV DIT LAYOUT
- PRINT UD og læs den dernæst GRUNDIGT igennem endnu en gang.
  - har du glemt noget
  - er du helt tilfreds
  - kan du pynte på dit layout

7. TRIN

- Kontroller om du har Unilogin, klasse, skole skrevet korrekt
- Skriv alle sider under med dit UniLogin
- Aflever dit færdige resultat
- Send venlige tanker til censuren!
- Kryds fingre og tæer

HUSK! KILDELISTE

Sidst i besvarelsen skal du angive de væsentlige kilder. Det er kilder du har brugt til at optimere dit indhold, sprog og form.

Følgende oplysninger skal du have med:

- Forfatter/journalist
- Titel
- Web side/kilde
- Evt. udgivelsesår
- Link (hele url'en)
- Dato for søgning

SKRIV HELE DIN BRØDTEKST - INDEN DU LAVER LAYOUT

BED OM EN UDSKRIFT - OG LÆS DIN TEKST GRUNDIGT - RET MED KUGLEPEN UNDERVEJS - STAVEFEJL, GRAMMATISKE FEJL, KOMMAER, PUNKTUM, AFSNIT... VÆR KRITISK!

RET DINE FEJL PÅ COMPUTEREN OG GEM DEN PÅ DIT "SKRIVEBORD" - INDEN DU GÅR I GANG MED AT LAYOUE! - SÅ KAN DU ALTID VENDE TILBAGE TIL UDGANGSPUNKTET!

NÅR DU HAR LAVET LAYOUT - GEM PÅ "SKRIVEBORDET" IGEN - UNDER ET NYT NAVN - SÆT BARE ET TAL EFTER DET OPRINDELIGE NAVN

GRUNDPRINCIPPER FOR GODT LAYOUT:

- ✚ Du arbejder bevidst i forhold til genren
- ✚ Du arbejder bevidst i forhold til dit medie
- ✚ Du skriver med harmonisk højrekant
- ✚ Du anvender orddeling ved linjeskift - MEN ikke hvis mediet er internettet
- ✚ Du laver en harmonisk rubrik - balance mellem højde og bredde i forhold til brødtekst
- ✚ Du markerer afsnit konsekvent og ens
- ✚ Din skrifttype er valgt
- ✚ Du anvender tegn korrekt

AVISARTIKEL - reportage, nyhedsartikel, baggrundsartikel, kommentar, klumme, feature

MAND SLÅET NED MED HØNE **Rubrik**

NABOKRIE: Nabostrid endte i slagsmål under aftenmaden, hvor en mand blev slået med død høne

By-line Af Hans Henrik Hansen ha@indidansk.dk

Manchet Aftenmaden for gård-ejer Jens Hansen blev onsdag aften afbrudt, da hans nabo pludselig truede i døren.

Billede

Brødtekst En langvarig konflikt om larm fra Jens Hansens hønsegård nåede sit klimaks, da naboen...

Citat "Et øjeblik frygtede jeg for mit liv" **Gårdejer, Jens Hansen**

Mellemrubrik Endte i vold Jens Hansen, 45, lever af at sælge æ...

Billedtekst Hansens m... dyr.

Faktaboks **FAKTA OM NABOSTRIDIGHEDER**

- Undersøgelse fra 2015 viser af 2 ud 3 danskere er generet af nabosens larm, lugt, rod, børn eller dyr
- 12% er generet af nabosens dyr

Kilde: boligsiden.dk

Stående: 2/3 spalter

Liggende: 3/4 spalter

HUSK! Orddeling

WEBAVIS - WEBSITE:

En enkelt spalte - midt på siden - med lige stor margen på begge sider (brugerdefinerede margener - 4 cm)

HUSK! Ingen orddeling

Men husk! Rubrik, underrubrik, byline, mellemrubrikker, billeder (fylder hele spaltebredden) - ligesom en gammeldags avis

ESSAY - NOVELLE:

Læg siden ned og lav 2 spalter

I første spalte skriver du midt på siden titel og forfatter

Du kan have enkelte citater fremhævet!

Du kan "sprælle" for at vise afsnit - men vær konsekvent

3

HUSK! Kildeliste

- Forfatter/journalist
- Titel
- Webside/kilde
- Evt. udgivelsesår
- Link (hele url'en)
- Dato for søgning

NYHEDSARTIKEL – sådan!

En nyhed - er nyt aktuelt og væsentligt faktastof

- En nyhed giver viden om hvem, hvad, hvor, hvordan, hvornår og evt. hvorfor
- Du går i dybden med beskrivelserne i brødteksten
- Den skal have en klar vinkling, så alt uvæsentligt er skåret fra
- Nyheden bringes flere gange (fx i rubrik, underrubrik, brødtekst)
- Den informerer og formidler viden til læseren
- Kan indeholde faktaboks, grafik, statistik
- Der skal indgå dele af interviews fra forskellige kilder
  - aktører, eksperter, pårørende (men husk kun at medtage svarene!)
- Lav en fængende, spændende rubrik med nyheden - en underrubrik hvor du uddyber
- Din brødtekst bygges op efter nyhedstrekanten
- Du er den objektive formidler og kommer *ikke med din egen holdning*
- Husk de 5 nyhedskriterier:
  - **Aktualitet** - aktuel begivenhed
  - **Væsentlighed** - berører mange mennesker
  - **Identifikation** - mennesker eller forhold, vi kan identificere os med.
  - **Sensation** - usædvanligt, uventet
  - **Konflikt** - kampen mellem det gode og det onde

Erfaringskilde

-fortæller en personlig historie om emnet

Partskilde

-fx politisk, økonomisk interesse for emnet

Ekspertkilde

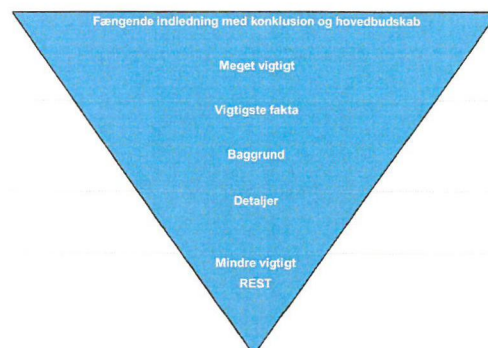
-viden om emnet, forholder sig neutralt

Dit oplæg:

- Se på billedet, lyt til musikken, læs teksten...
  - KORT SAGT! Kend dit oplæg!
- Lav en mindmap – med ord, tanker, meninger...
- Søg på Internettet - OG husk din kildeliste

HUSK DIN KILDELISTE!

- Forfatter/journalist - Titel og dato - Webside/kilde
- Link (hele url'en) - Dato for søgning

Egne notater:

Layout:

Afhænger af mediet og dit oplæg!

Avis/magasin: 2-4 spalter

-husk! orddeling

Webside: 1 bred midterspalte

-husk! Ingen orddeling

Fælles træk!

RUBRIK og UNDERRUBRIK

-der fanger din læser

Byline

Mellemrubrikker

Foto (husk! tekst og fotograf)

Faktaboks (evt. farvet baggrund)

Et tog, der afspores, har større nyhedsværdi, end et, der ankommer rettidigt.

Gaston LaCour

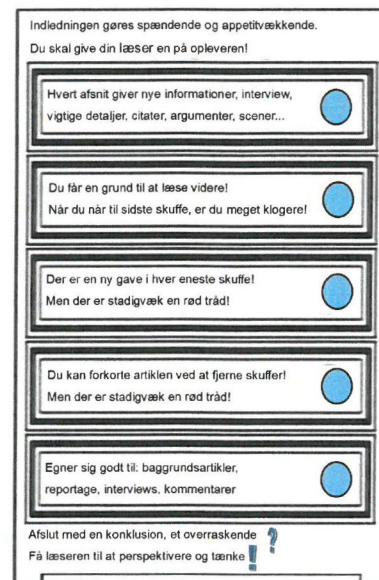
BAGGRUNDSARTIKEL – sådan!

En baggrundsartikel - går i dybden og ”klæder” læseren på!

Journalisten har lavet en grundig research!

- En baggrundsartikel forklarer baggrunden for en nyhed eller en sag
- Det er en dybdeborende artikel
- Den dokumenterer, forklarer og perspektiverer
- Du har undersøgt sagen
- Du forklarer sammenhænge, årsager og konsekvenser
- Du sætter nyheden i perspektiv, og giver læseren et overblik
- Du giver læseren baggrunden til at forstå nyheden
- Du kan perspektivere til lignende nyheder
- Den kan indeholde interviews, men husk kun at medtage svarene!
- Den kan indeholde faktabokse, grafik, statistik. ....
- Lav en god disposition – således at der er en rød tråd
- Hold dig til sagen!
- Du kan indlede med et konkret eksempel
- FANG DIN LÆSER med rubrikken!

Kommodemodellen

Layout:

Afhænger af mediet og dit oplæg!

Avis/magasin: 2-4 spalter - husk! Orddeling

Webside: 1 bred midterspalte - husk! Ingen orddeling

RUBRIK der fænger

Underrubrik eller manchete

Byline og mellemrubrikker

Foto, men husk tekst og fotograf

Faktaboks, grafer, diagrammer... fremhæv evt. citater

Egne noter:

REPORTAGE – sådan!

En reportage - er fortællende, berettende journalistik

- En reportage beretter om en begivenhed fra virkeligheden
- En reportage går tæt på emnet, begivenheden, personen
- Læseren skal føle, at han er til stede her og nu, mens begivenhederne sker
- Læseren skal føle, at han er i "brændpunktet", på scenen, på stedet!
- Du er en flue på væggen og formidler med alle sanser:
  - dine oplevelser og indtryk fra stedet/begivenheden
  - omgivelser og stemninger i detaljer
  - mennesker du møder
- Du er den medlevende og analyserende iagttager
- Du er formidleren, men kommer *ikke med din egen holdning*
- Du skriver i NUTID med skjult fortæller
- Du skriver i scener, så man fornemmer situationen
- Sproget er fyldt med beskrivelser, meget "malende"
- INDHOLDER:
  - Fakta (hvem, hvad, hvor, hvornår...)
  - Lav en fængende, spændende rubrik og underrubrik, der fanger din læser
  - Interviews af aktører, eksperter, pårørende (men husk kun at medtage svarene!)
  - Øjenvidneskildringer - nemlig dine! - se, høre, lugte, mærke, føle, smage...
  - Kan indeholde faktaboks, grafik, statistik
  - Indledning og afslutning tager ofte hinanden i hånden

"Klokken er 8.02 og regndråberne buldrer mod gymnastiksalens ruder, hvor elever sidder klar ved bordene i lige rækker. En dreng ruller nervøst blyanten mellem sine fingre, og der er en sød lugt af sved. Den skriftlige eksamen i dansk er i gang for landets cirka 70.000 elever i 9. klasse."

Kilde: Avisen i undervisningen

Det kunne være startskuddet på en reportage.

Dit oplæg:

- Se på billedet, lyt til musikken, læs teksten...
  - KORT SAGT! Kend dit oplæg!
- Lav en mindmap – med ord, tanker, meninger...
- Søg på Internettet - OG husk din kildeliste

Ordet reportage er fransk og betyder bære. Journalisten "bærer" begivenheden frem for sine læsere.

KILDELISTE

- Forfatter/journalist - Titel og dato - Webside/kilde
- Link (hele url'en) - Dato for søgning

Egne notater:

Layout:

Afhænger af mediet og dit oplæg!
Avis/magasin: 2-4 spalter
-husk! orddeling
Webside: 1 bred midterspalte
-husk! Ingen orddeling

Fælles træk!
RUBRIK og UNDERRUBRIK
-der fanger din læser

Byline
Mellemrubrikker
Foto (husk! tekst og fotograf)
Faktaboks (evt. farvet baggrund)

PORTRÆT – sådan!

Et portræt - er et ordmaleri af en person

- Et portræt beskriver en persons baggrund, egenskaber, karriere, fritid, familieforhold, succeser, opvækst.....
- Et portræt er en karakteristik af en person
- Journalisten har "efterforsket" personen
- Journalisten kan interviewe personen og bringe citater fra ham/hende
- Andres meninger eller historier/aneddoter om personen
- Fotografi(er) af personen
- Der kan forekomme direkte og indirekte tale
- Sproget kan være meget beskrivende og billedskabende
- Der er reportage-træk - beskrivelse af virkeligheden omkring personen
- Der kan være en faktaboks med sange, bedrifter, film, jobs.....
- Journalistens meninger og tolkninger titter frem
- Hold fokusset på personen
- Indled med anledningen til skriveriet (egen beundring, rund fødselsdag, nobelprisen,...)
- I et portræt maler du mennesket med ord i stedet for med pensel

Niels Strøbæk
Dronning Margrethe, 1977

Dit oplæg:

- Se på billedet, lyt til musikken, læs teksten.....KORT SAGT! Kend dit oplæg!
- Lav en mindmap – med oplysninger, fakta, ord, tanker, meninger.....
- Søg på internettet - OG husk din kildeliste
- Husk! Hvis du bliver bedt om at skrive som en anden person, skal du bruge alle de oplysninger, du får om personen. Der skal være en sammenhæng mellem oplysningerne, og det du skriver i personens navn.

Layout

- Artikel med rubrik, underrubrik og mellemrubrikker samt byline
- Avis eller magasin: brødtekst i 2-3 spalter
- Netavis: brødtekst i en BRED midterspalte med luft i begge sider
- Du kan fremhæve citater
- Foto - husk! Billedtekst og fotografen

HUSK! Orddeling
MEN ikke i netavis

Egne notater:

DEBAT/KOMMENTAR– sådan!

DEBATARTIKEL

Du vil skabe debat eller deltage i en debat om et aktuelt emne...

KOMMENTAR

Du vil kommentere og reagere på andres holdninger, læserbreve, TV-udsendelser, artikler....

Debat/kommentar - står som regel på debatsideme i avisen

- Skrevet af en tydelig jeg-fortæller
- Teksten er subjektiv - det er dine meninger og holdninger
- Det er en diskuterende og meningsdannende tekst
- Du kommer med argumenter og overvejelser omkring en problematik, et synspunkt
- Du må gerne drage dine egne erfaringer ind i debatten
- Du må gerne belyse sagen fra flere sider
- Hvis du kommenterer på andres synspunkter eller cases, så skal du huske: fornavn og efternavn på kilden og citater skal i *anførselstegn*
- Det er ikke nok at skrive: Jeg er enig med Samuel Kommentatus i alle hans meninger du skal begrunde og argumentere...
- Du må gerne appellere til læserens fornuft og følelser
- Du må gerne sætte tingene på spidsen, provokere...
- Sproget er varieret, levende og flydende.
  - MEN HOLD EN GOD OG SOBER TONE!
- Du skal holde dig til sagen og passe på gentagelser
- OPBYGNING
  - Lav en god disposition - således der er en rød tråd
  - Præsenter og beskriv "sagen" i indledningen
  - Argumenter, appeller, kom med eksempler og synspunkter i brødteksten
  - Afslut med et ønske, en opfordring, en løsning, en konklusion.

Dit oplæg:

- Se på billedet, lyt til musikken, læs teksten.....
  - KORT SAGT! Kend dit oplæg!
- Lav en mindmap – med ord, tanker, meninger.....
- Søg på internettet - OG husk din kildeliste

JEG

Egne notater:

Layout:

Afhænger af mediet og dit oplæg
RUBRIK der fænger
Byline
Avis/magasin: 2-4 spalter
-husk! orddeling
Webside: 1 bred midterspalte
-husk! Ingen orddeling

LÆSERBREV – sådan!

Et læserbrev - er platformen, hvor alle kan deltage i samfundsdebatten

- Et læserbrev er skrevet af en læser, der ytrer sig om et emne, som han/hun gerne vil inddrage andre i.
- Formålet med læserbreve er som regel:
  - at udtrykke et synspunkt
  - at rose nogen eller noget
  - at klage over nogen eller noget
- Du udtrykker dine følelser om en sag – og får luft!
- Lav en disposition, hvor der løber en rød tråd gennem det skrevne
- Skriv efter samme princip som i nyhedstrekanten:
  - først en opsummering af sagen og dit budskab
  - dernæst argumenter og analyse
  - slut af med at gentage dit budskab på en ny måde
- Læg op til fornyet debat ved at komme med nye markante eller provokerende synspunkter
- Det er vigtigt, at et læserbrev har et skarpt *fokus* og *et klart formål*
- Du skal vælge ud, skære fra, prioritere og koncentrere dig om det vigtigste
- Du skal argumentere direkte, klart og sagligt
- Referer til troværdige kilder (fx undersøgelser, eksperter, fakta...)
- Sproget skal være klart, levende og værdiladet!
- Brug ord der giver din læser de rette associationer i forhold til dit budskab
- Pas på med:
  - at bruge for meget ironi
  - at være aggressiv
  - at være nedladende.
- Pas på det ikke bliver et **hvæserbrev**!

Dit Oplæg:

- Se på billedet, lyt til musikken, læs teksten...
- KORT SAGT! Kend dit oplæg!
- Lav en mindmap – med ord, tanker, meninger.....
- Søg på internettet - OG husk din kildeliste
- Husk! Bliver du bedt om at skrive som en anden person, skal du bruge alle oplysninger.
- Der skal være en sammenhæng mellem oplysningerne, og det du skriver i personens navn.

JEG

Alle kan sende et læserbrev til en avis.
Nogle bringes ikke, fordi de er i strid med straffeloven, er racistiske eller injurierende

Layout:

Afhænger af mediet og dit oplæg!

Avis/magasin: 2-4 spalter

-husk! Orddeling

Website: 1 bred midterspalte

-husk! Ingen orddeling

RUBRIK der fanger

Byline

KLUMME – sådan!

Ordet *klumme* kommer af det engelske ord *column*, der betyder spalte.
En klummeskribent kaldes også en *columnist*.

En klumme – indeholder ofte originale og overraskende synspunkter!

- Handler om et aktuelt emne eller om hverdagsbetragtninger
- Tilhører meningsjournalistikken og er i familie med kommentaren og anmeldelsen
- Det er din personlige kommentar og holdning til et bestemt emne
- Udgangspunktet tages i personlige oplevelser eller følelser
- Ofte er der et synligt "jeg" - (men bliv ikke for privat, så er det en dagbog)!
- Columnistens hensigt er at sætte tankerne i gang hos sin læser
- Klummer kan handle om alt, **men de må kun behandle et emne ad gangen**

Dit oplæg:

- Se på billedet, lyt til musikken, læs teksten...
  - KORT SAGT! Kend dit oplæg!
- Lav en mindmap – med ord, tanker, meninger...
- Søg på Internettet - OG husk din kildeliste

JEG

Klummens indhold:

- Lav en god disposition - hold den røde tråd
- Du skal fange læseren og præsentere klummens fokus
  - gerne med en skæv vinkel!
  - et spørgsmål, en provokerende kommentar eller in medias res
- Kort præcis præsentation af emnet eller argumenterne, et undrende spørgsmål, en provokerende påstand, en sansebeskrivelse, en beskrivelse af en scene, en oplevelse...
- Brug af nutid og begrænset direkte tale fanger læseren
- Humor, ironi, sjov, en løftet pegefinger og leg med ord er en vigtig drivkraft
- Beskriv og kommenter med små scener fra din verden
- Du skal engagere dig i det, du skriver om
- Du slutter af med at give en løsning eller en konklusion på din problematik
- Er du kommet frem til nye spørgsmål, du kan sende videre til din læser
- Klummens slutning er tit skæv og overraskende, så brug tid på den

Layout:

Afhænger af mediet og dit oplæg

Avis/magasin: 2-4 spalter

-husk! orddeling

Webside: 1 bred midterspalte

-husk! Ingen orddeling

Lav en fængende, spændende rubrik, der indfanger din læser

Underrubrik og byline

Du kan fremhæve citater, tilsæt et foto eller andet krydderi

Egne notater:

BLOG – sådan!

En blog - er en offentlig dagbog på internettet

- En blog/dagbog er skrevet af en tydelig jeg-fortæller
- Bloggeren er sin egen redaktør og trykker selv på udgiverknappen
- Bloggen er uzensureret
- Sproget er uformelt og personligt
- Tænk på blog-etik - kan det skrevne virke æreskrænkende for andre
- Indlæggene dateres og bringes i en kronologisk rækkefølge
- Bloggeren tænker højt om aktuelle emner, oplevelser, interesser, rejser, begivenheder.....
- Bloggeren giver udtryk for tanker, holdninger, følelser, viden, tro.....
- Bloggeren inviterer læseren indenfor i sin hjerne
- Fremmede kan kommentere indlægget
- Bloggen/dagbogen opdateres med nye indlæg indenfor kortere eller længere tid
- Bloggeren kommenterer og reflekterer over emnet
- Brug hele sanseapparatet: syns-, høre-, lugte-, smags- og følesansen
- Bloggen kan være forsynet med illustrationer i form af fotos, grafiske fremstillinger, mp3-fil og video

Dit oplæg:

- Se på billedet, lyt til musikken, læs teksten.....KORT SAGT! Kend dit oplæg!
- Lav en mindmap – med ord, tanker, meninger.....
- Søg på internettet - OG husk din kildeliste
- Husk! Hvis du bliver bedt om at skrive som en anden person, skal du bruge alle de oplysninger, du får om personen. Der skal være en sammenhæng mellem oplysningerne, og det du skriver i personens navn.

BLOGROLL:

Liste med anbefalede links fra bloggeren til andre blogs

Links mellem blogs er en vigtig del af at blogge

BLOGOSFÆREN:

Et virtuelt offentligt rum, hvor alle og enhver har adgang til at ytre sig og kommunikere frit med hinanden.

BLOG

Offentlig dagbog
Indlæggene dateres
Læses af alle
Kan kommenteres alle

DAGBOG

Privat dagbog
Du er skribent og læser
Samtale med dig selv

<http://sproget.dk/raad-og-regler/artikler-mv/sprogligt-politikens-sprogkumme/10-marts-2007>

Egne notater:

Layout

BLOG:

En BRED midterspalte med luft i
begge sider
Ingen orddeling
Overskrift (titel) og dato

DAGBOG:

Fri fortolkning - ingen regler
MEN husk! DATO og kronologi

ERINDRING – sådan!

En erindring - er en refleksion over noget der er sket i dit liv

- En erindring er skrevet af en tydelig jeg-fortæller
- En erindring er en fortælling om noget, der skete en gang
- Det kan være et minde om noget sørgeligt, glade dage, mærkedage, hyggedage...
- Den er for det meste skrevet i datid
- Erindringen er kronologisk fortalt
- Sproget er uformelt og personligt
- Lav malende beskrivelser, så du fører din læser tilbage til din erindring
- Husk! Du skal give et billede af TIDEN
- Skriv om stemninger, følelser, personer, ting fra gamle dage...
- Brug hele sanseapparatet, når du skriver
  - syns-, høre-, lugte-, smags- og følesansen
- Du husker tilbage og skriver om noget, der har gjort indtryk på dig
- Hold orden og hold fast i den røde tråd - pas på med gentagelser
- I indledningen kan du fortælle hvorfor og hvad du vil præsentere læseren for
- I afslutningen har du måske et godt råd, en morale...
- Du breder din erindring ud, gør den interessant, og pynter måske lidt på sandheden
- Måske laver du en rammefortælling
- Erindringen kan være forsynet med illustrationer i form af fotografier

Dit oplæg:

- Se på billedet, lyt til musikken, læs teksten.....
  - KORT SAGT! Kend dit oplæg!
- Lav en mindmap – med ord, tanker, meninger...
- Søg på internettet - OG husk din kildeliste
- Husk! Hvis du bliver bedt om at skrive som en anden person, skal du bruge alle de oplysninger, du får om personen. Der skal være en sammenhæng mellem oplysningerne, og det du skriver i personens navn.

Rammefortælling

- Komponeret som en eller flere fortællinger, hvor den ene fortælling er inde i den anden
- En kinesisk æske – to eller flere historier er lagt ind i hinanden
- Start i nutid – et langt flashback – slut i nutid
- Fx
  - Da Knud valgte balletten af Thomas Winding 1997
  - Hosekræmmeren af St. St. Blicher 1829
  - Tusind og en nat

Layout:

Afhænger af mediet og dit oplæg!

Avis/magasin: 2-4 spalter

-husk! orddeling

Webside: 1 bred midterspalte

-husk! Ingen orddeling

Fælles træk!

RUBRIK og UNDERRUBRIK

-der fanger din læser

Byline

(Mellemrubrikker)

Foto (husk! tekst og fotograf)

Fremhæv måske citater!

Egne notater:

ESSAY – sådan!

Et essay – et søgende og tænkende stykke prosa!

- En undersøgelse af et emne, oplæg eller en tekst
- Skribentens refleksioner over erindringer og tanker, som oplægget sætter gang i
- En opdagelsesfærd - en tankerække og meninger belyst med eksempler
- Du skal lægge selvstændig tænkning frem, ordne dine tanker og lukke op for fantasien
- Du kan reflektere over og andres synspunkter

Hindbærssnitter

Af Søren Ryge Petersen

De koster fire-fem kroner stykket, og somme tider er de på tilbud i Kvickly. Når de er bedst, er jeg vild med dem. Når de er dårlige, spiser jeg dem alligevel. Bageren i krydset i Højbjerg laver de bedste. Jeg tror, han putter en smule kokosmel i.

.....

Alligevel går jeg rundt og ta'r tilløb til en afgørende ændring/ forbedring af min dårlige smag: Jeg vil kunne bage dem selv. Hindbærssnitterne!
(december 1990)

Dit oplæg:

- Se på billedet, lyt til musikken, læs teksten.....KORT SAGT! Kend dit oplæg!
- Lav en mindmap – med ord, tanker, meninger...
- Søg på Internettet - OG husk din kildeliste

Essayets indhold:

Indledning

- Du skal fange læseren og præsentere essayets fokus
- Kort præcis præsentation af emnet eller argumenterne, et undrende spørgsmål, en provokerende påstand, en sansebeskrivelse, en beskrivelse af en scene, en oplevelse...

”Uddybning”

- **Et erindret plan** – ting, man husker og sætter i forbindelse med oplevelsen
- **Et reflekterende plan** – når det, man har oplevet knyttes til andre tanker og hændelser
- Sproget er klart, tydeligt, billedrigt, poetisk og nemt at forstå
- Du skal engagere dig i det, du skriver om
- Du skal komme frem med dine meninger, tanker – ting du undrer dig over
- Stil spørgsmål til emnet, og kom med dine egne svar til dem
- Du kan belyse emnet med eksempler og modeksempler fra virkeligheden eller din egen fantasi.
- Du kan sagtens diskutere med dig selv
  - på den ene side mener jeg...men på den anden side kan det også godt være.....
  - hvis man ser det med voksne briller så - men set med barneøjne er det.....

Afslutning

- Du kan slutte med en konklusion, hvor du kan sammenfatte dine tanker
- Du kan også komme frem med, hvilke følelser du har haft, mens du skrev
- Er du kommet frem til nye spørgsmål, du kan sende videre til din læser

Rubrik

- Lav en fængende, spændende rubrik/titel, der fanger din læser
- Ingen under- og mellemrubrik

Egne notater:

Layout

Afhænger af ”mediet”

Evt. læg siden ned - 2 spalter

Rubrik (titel) og byline

BREV - sådan!

Personligt brev

Aars den 28. november 2018

Kære E Levinarius

Jeg har glædet mig til at fortælle dig, hvordan du skal skrive et personligt brev.

Du skal huske, at du henvender dig direkte til din modtager. Det er ergo en jegfortæller. Måden du fortæller, beretter og beskriver på, er helt afhængig af dit forhold til modtageren af brevet.

I øverste højre hjørne skal du skrive, hvor og hvornår brevet er skrevet.

Brevet indledes med en personlig hilsen, som du skriver over brødteksten i venstre side. Ordlyden afhænger af, hvor godt du kender vedkommende, du skriver til. (Hej søde mor, kære lille mormor, Hej din gamle gavtyv...)

Brevindholdet afhænger af formålet med brevet! (Tænk en gang!)

- skrive om formålet med brevet
- fortælle hvordan du har det
- hvilke tanker kører rundt i dit kloge hoved for tiden
- berette om spændende oplevelser
- fortælle om din uddannelse, dit job, din kanarieflugt,
- fortælle hvad du laver i fritiden, hvad der hiter i musikken lige nu...
- kommenter det du fortæller
- brug beskrivelser og berig dit sprog med adverbier, talemåder og ordsprog.

Selv om det er et personligt brev, skal **den røde tråd** være i dit baghoved!

Brevet slutes med en afsluttende hilsen, der igen er afhængig af dit forhold til modtageren. (Venlig hilsen, Knus og kram din, De kærligste hilsner...)

Nu vil jeg slutte for denne gang med håbet om, at du vil få skrevet rigtig mange personlige breve i dit liv. Jeg er sikker på, at både postvæsnet og ikke mindst modtageren vil blive kisteglade. Hils dine dejlige og skønne klassekammerater mange gang fra mig.

De venligste hilsner
fra Lærerfidusen

Formelt brev

Aars den 28. november 2018

Til Himmelsk Is
Skyvej 123
4444 Solstrup

Angående isens følgevirkninger

Jeg vil hermed indgive en skriftlig klage over, at jeg fik slemme mavesmerter, efter at jeg havde indtaget 10 af de store himmelkræmmerhuse. Idet der ikke stod noget om disse følgevirkninger på varedeklarationen, ser jeg frem til at modtage tabt arbejdsfortjeneste.

Jeg vedlægger en lægeerklæring og ser frem til at høre fra Dem.

Ærbødigst
Isenius Grovæder
Isenius Grovæder
Skummelvej 123
4444 Skystrup

NOVELLE – sådan!

Novelle betyder egentlig "noget nyt"

på engelsk: short story

En novelle – er en kort episk fortælling i prosaform

- Budskab og tema - husk du må have noget at fortælle, noget på hjerte, som din læser skal lære, føle, tænke over....
- Husk du skal skrive i enten nutid eller datid....
- Novellen foregår over kort tid, men kan indeholde flashbacks og flashforwards
- Husk synsvinklen!
  - indre (1. eller 3. personsfortæller)
  - ydre (du er et kamera, kan se og høre, men ikke føle)
  - alvidende (du ved det hele)
- Novellens handling er enkel, koncentreret om få personer
- Overvej! hvad skal der ske - hvornår skal det ske - hvordan skal det ske
- Hovedpersonens skæbne forandres pludseligt af en enkelt begivenhed
  - et vendepunkt i et menneskes liv
- Begivenheden, der forandrer virkeligheden, er novellens omdrejningspunkt
- Konflikten driver handlingen frem
- Konflikten kræver en rollefordeling (fx en helt og en modstander)
- Giv din person liv — beskriv det ydre, det indre, livsværdier, relationer til andre, familierelationer, miljøet, karakteregenskaber....
- Brug alle dine sanser, få din læser ind midt på scenen
- Dit sprog er beskrivende - farverigt - ”du maler med ord”
- Slutningen kan være åben, meget overraskende, have en pointe, have en morale, samle trådene...
- Titlen skal passe til indholdet

Dit oplæg:

- Se på billedet, lyt til musikken, læs teksten...
  - KORT SAGT! Kend dit oplæg!
- Lav en mindmap – med ord, tanker, meninger...
- Søg på Internettet - OG husk din kildeliste

Layout:

Afhænger af mediet og dit oplæg

Blad/magasin: 2 - 3 spalter

-husk! orddeling

Webside: 1 bred midterspalte

-husk! Ingen orddeling

Læs siden ned - lav 2 spalter med bred margin omkring.

Midt på spalte 1 kan du skrive titel og forfatter - så du efterligner bogens titelblad

Du kan vælge at markere det første bogstav i hvert afsnit

Du må gerne trylle!

Egne notater:

NOVELLE – sådan!

Komposition:

Tredelt tekst - en indledning, en midterdel og en afslutning.

Berettermodellen - en dramatiseret tekst

Kronologisk fortalt - fremadskridende handling

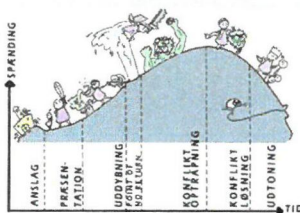
Rammefortælling - start i nutiden - et meget langt flashback - slut i nutiden

Parallele forløb - man følger to historier samtidig

Kontraktmodellen - Aktantmodellen (kendt fra eventyr)

Berettermodellen

- **Anslaget**, hvor det der fortælles har til formål at fange læserens interesse
- **Præsentationen**, hvor nogle af eller de vigtigste personer og relationer mellem dem, miljøer og konflikter præsenteres
- **Konflikttoptrampningen**, hvor fortællingens hovedkonflikt skærpes og intensiveres

- **Klimakset**, hvor konflikten når sit dramatiske højdepunkt
- **Udtoningen**, hvor fortællingen afsluttes på en lukket, halvåben eller åben måde.

Hollywoodmodellen
- ofte brugt i film

Marianne Henriksen 2015

Parallelfortælling

Parallelfortælling - kronologisk fortalt.
Man får at vide hvad der sker to steder, men på samme tidspunkt.

Det er en lykkelig morgen på en ond dag. Mor tilbereder morgenmad, far barberer sig, og barnet klæder sig på. Faren siger til sin søn at de senere skal ro en tur på åen. Forældrene aner ikke, at barnet dør om få minutter.	kl. 8.00	Manden der skal slå et barn ihjel holder ved en tankstation sammen sin kæreste. Manden er en lykkelig mand, der er på vej til havet med sin kæreste, hvor de vil ro langt ud på havet.
Faderen er færdigbarberet, og moderen opdager, at de ikke har mere sukker. Drengen bliver sendt over til naboen efter sukker. Faderen beder ham om at skynde sig, da robåden venter på stranden.	kl. 8.15	Den unge mand nyder at køre den blå bil og mærke sin kæreste med albuen. Han er ingen ond mand, men vil gerne skynde sig til stranden.
Et minut inden sidder forældrene sammen i køkkenet og taler om deres barn.	kl. 8.17	Et minut inden han skal slå barnet ihjel, er han stadig lykkelig.
	kl. 8.19	Et minut inden en kvinde skal skrike af rædsel, kan hun stadig drømme.

Bilen rammer barnet, og sukkeret ligger på vejen.
Manden stiger ud og er ikke lykkelig mere.
Kvinden skriger og hendes hånd bløder.
Moderen bebrejder sig selv, at hun glemte at købe sukker.
Alle ønsker at få dette ene minut tilbage for at gøre dette ene minut anderledes.

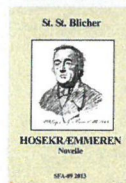
Marianne Henriksen 2015

Tredelt tekst

- **Indledning** - en slags introduktion til den egentlige handling. Her bliver nogle personer og/eller problemer præsenteret. - uden denne hopper man direkte ind i handlingen - dette kaldes "in medias res"!!!
- **Midterdelen** - den længste af de tre dele, hvor selve handlingen folder sig ud
- **Afslutningen** - fortællingen rundes af
  - lukket slutning
  - åben slutning
  - halvåben slutning

Marianne Henriksen 2015

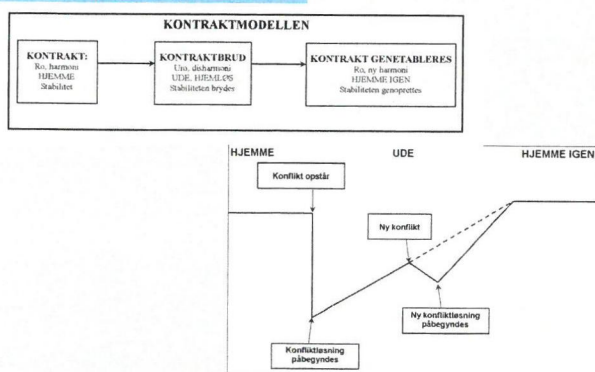
Rammefortælling

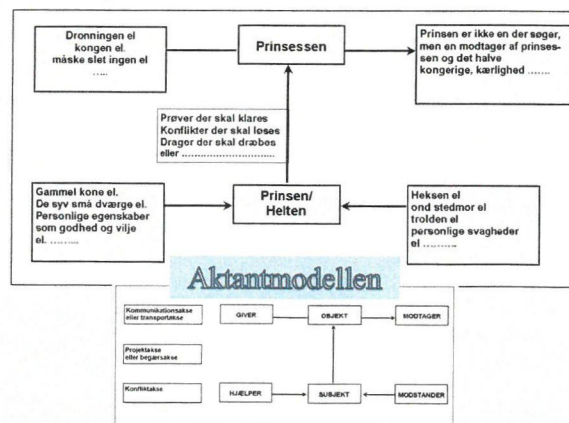
- Komponeret som en eller flere fortællinger, hvor den ene fortælling er inde i den anden
- En kinesisk æske - to eller flere historier er lagt ind i hinanden
- Start i nutid - et langt flashback - slut i nutid
- Fx
  - Da Knud valgte balletten af Thomas Winding 1997
  - Hosekræmmeren af St. St. Blicher 1829
  - Tusind og en nat

Marianne Henriksen 2015

Komposition

Marianne Henriksen 2015

Marianne Henriksen 2015

NYHEDSTREKANTEN

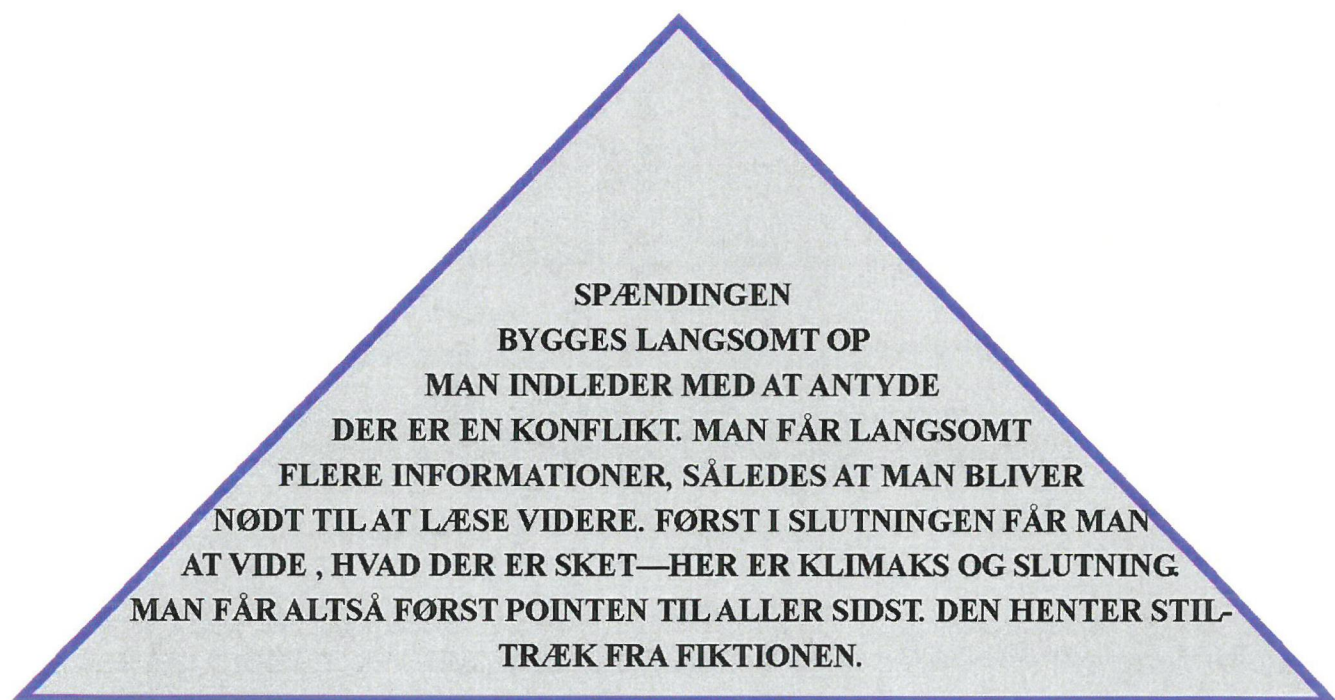
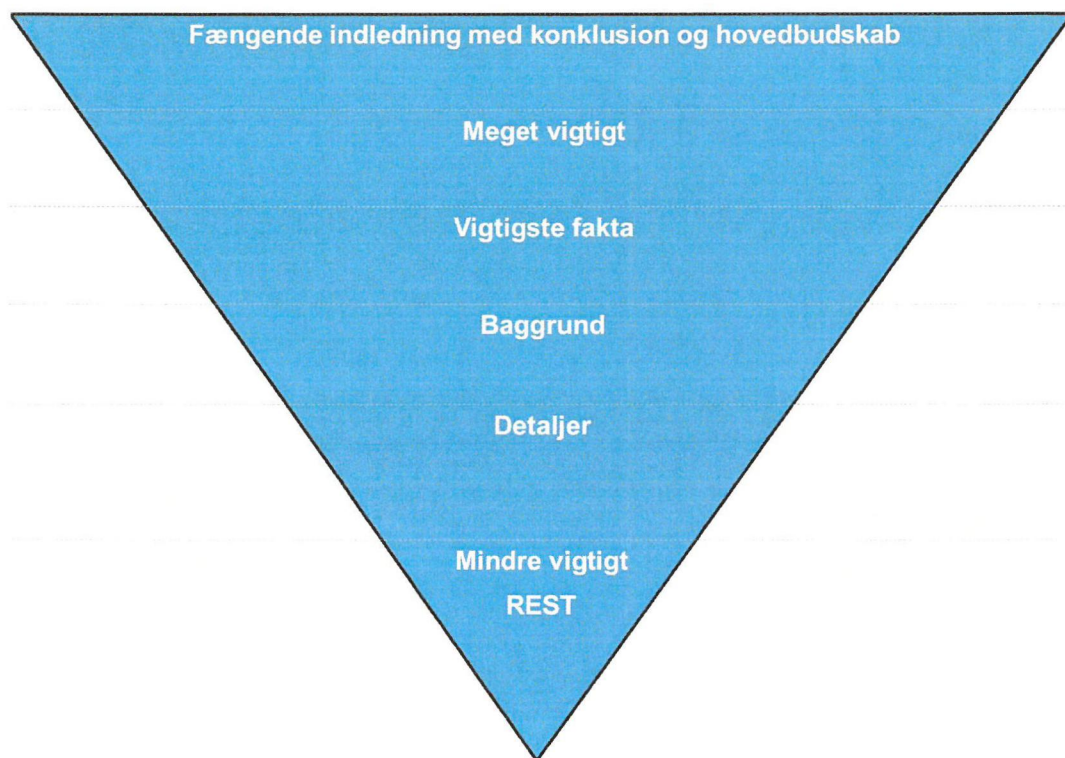
I denne skrivemodel fordeles stoffet efter vigtighed.

Først får du konklusionen, så det vigtigste, så det mindre vigtige....

og til sidst det kedelige!

Fordel! redaktøren kan forkorte artiklen bagfra uden at meningen forsvinder.

Fordel! læseren straks får at vide, hvad sagen drejer sig om.

Den fortællende sagtekst

Scenen

– man præsenterer sted og personer

Problem

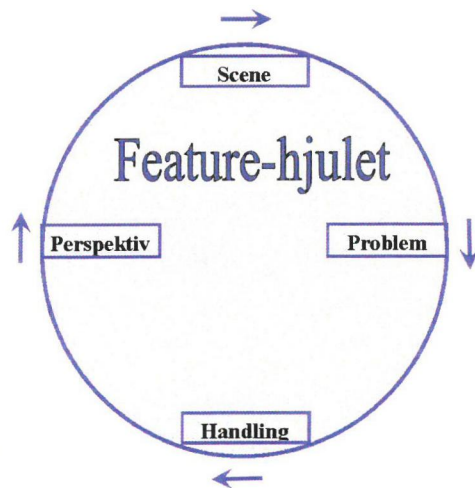
– konflikten, sagen præsenteres

Handling

– handlingsforløbet og sagen uddybes

Perspektiv

– overvejelser om fremtiden for mennesker og problem, er der en løsning

Kommodemodellen

GENRER

